

JOAN TARRADA MASSANELL, NOTES D'UN RECORD

RESUM

Evocació de la figura de Joan Tarrada i Massanell (Vilafranca 1924-2006), promotor i fundador de l'Institut d'Estudis Penedesencs, una personalitat silenciosa i constant en bona part de les activitats culturals de la nostra terra dels darrers cinquanta anys.

ABSTRACT

This text evokes the figure of Joan Tarrada i Massanell (Vilafranca 1924-2006), promoter and founder of the Institut d'Estudis Penedesencs, who was a quiet and constant personality in a good deal of the cultural activities taking place in our land over the last fifty years.

El traspàs el passat 28 de desembre del vilafranquí Joan Tarrada i Massanell ens porta multitud de records de qui va ser als anys setanta uns dels més destacats promotors i fundador del nostre Institut d'Estudis Penedesencs. Tot i que aquest aspecte és, indubtablement, el que ens ha quedat més del malaguanyat amic i mestre Joan Tarrada, no podem deixar d'esmentar els diversos aspectes que van conformar una personalitat prou remarcable no sols per la seva labor professional en l'àmbit de les assegurances, sinó també de manera especial per la tasca que va desenvolupar durant més de mig segle en els diversos àmbits de la cultura i els estudis locals i comarcals. Vicepresident de la junta directiva del Museu de Vilafranca als anys setanta i posteriorment conservador de la Col·lecció Bonet de ceràmica, va promoure els premis d'investigació Sant Ramon de Penyafort i, amb la fundació de l'Institut d'Estudis Penedesencs, va passar a ocupar la secretaria de la junta directiva entre els anys 1977 i 1986.

Nascut en l'àmbit d'una família de tradició botiguera vilafranquina, la mort del seu germà, ofegat a la platja de Coma-ruga en els primers anys de la postguerra, incidiria en la trajectòria vital de Joan Tarrada. Són els anys de joventut a Acció Catòlica, de treball al Museu de Vilafranca a hores perdudes, amb els seus cosins Antoni i Jaume Massanell i sota l'empenta del seu oncle, Antoni Massanell i Casas, llavors president de l'entitat. Però també són els anys de començar a posar-se al capdavant de l'establiment familiar, a la plaça de la Vall del Castell –en aquells anys “Plaza de los Mártires”–, aviat amb el suport de la seva esposa, la Montserrat, i tirar endavant, al mateix temps, la família i l'activitat professional en el camp de les assegurances, una labor que desenvoluparia amb singular empenta i a la qual es dedicaria fins als darrers anys de la seva vida.

El neguit de la cultura, nascut a redós el Museu, va ocupar des de sempre un temps en la vida de Joan Tarrada i podem certificar que a la taula del seu despatx professional entre pòlisses de vida i declaracions d'accidents d'automòbil, s'hi van coure algunes de les iniciatives i publicacions

penedesenques més importants de les darreres dècades. Tot això sense oblidar que sempre va tenir, per dir-ho d'alguna manera, un segon despatx al Museu de Vilafranca, de forma que sovint si no era al despatx no calia preguntar on podíem trobar-lo.

Als anys quaranta el Museu, sovint des de les indicacions de Mn. Manuel Trens –l'únic dels grans mestres vilafranquins del primer terç del segle que continuava present en la vida cultural penedesenca–, diverses iniciatives joves troben espai i aixopluc legal a les velles parets del palau reial. Allí, al costat dels excursionistes, hi trobarem, com si es tractés d'una secció del mateix Museu, el Cercle d'Estudis Penedesencs –CEP–, que farà la seva presentació pública pels volts del Nadal del 1947 amb una exposició sobre les ermites penedesenques i una conferència sobre el tema a càrrec del llavors jove universitari Emili Giralt i Raventós; la presentació de l'acte va anar a càrrec de Mn. Manuel Trens –indubtablement el mentor del grup, tot i que residia habitualment a Barcelona– i que, potser per solemnitzar amb legalitat la proposta, va comptar amb l'assistència del senyor degà del Penedès i la mateixa junta directiva del Museu.

El CEP portaria a terme posteriorment altres treballs de recerca sobre els castells del Penedès, però també va ser un fogatge de joventut, de les facècies d'aquesta colla en va deixar constància Joan Tarrada, el qual llavors ja es va constituir en secretari del grup, en una llibreta d'actes que ens havia ensenyat alguna vegada i en la qual constaven també comentaris i activitats de gresca en una línia de fina ironia i brillant sarcasme, amb un cert caire d'humor anglès, possiblement heretat del doctor Trens, que ara, seixanta anys després, seria bo de poder recuperar. El CEP es va extingir, però, de mort natural, les circumstàncies de l'època van fer impossible la seva continuïtat com a entitat amb caràcter propi i les obligacions professionals i familiars dels seus components van acabar amb aquella florida cultural de joventut.

Joan Tarrada va continuar, però, directament relacionat amb el Museu de Vilafranca i al juny de 1973 com a cap d'activitats culturals va entrar a formar part de la junta directiva que presidia Josep Parera i Ripoll. Posteriorment, al juliol del 1977 va passar a ocupar el càrrec de vicepresident de l'entitat fins al juny de 1979. De la seva labor a principis dels anys setanta cal destacar la seva tasca com a impulsor de la creació dels Premis Sant Ramon de Penyaforat per a estudis de caràcter local o comarcal, en concret Tarrada en va ser secretari del jurat durant gairebé dues dècades. És aquest, a la nostra manera de veure, un bon retrat de la personalitat i l'aportació cultural de Joan Tarrada al Penedès contemporani: la tasca d'un treballador incansable, pacient com pocs –tret del qual podem aportar un testimoniatge fefaent–, il·lusionat sempre, callat i constant, amb un punt de sarcasme i subtil ironia que caracteritzaria la seva personalitat, però sobretot disposat sempre a fer feina, amb aquella bonhomia corpòria que s'anunciava en la seva mateixa veu, gruixuda i inconfusible.

DE “DIONYSOS” A “OLERDULAE”

Una tarda de dissabte de la primavera del 1976, Joan Tarrada i Josep Parera i Ripoll mantien un canvi d'impressions amb un jove vilafranquí que havia expressat en lletra de motlle a la premsa local d'aquell mateix dia la necessitat de treballar per la cultura comarcal; en concret

es tractava d'intentar constituir un Institut d'Estudis Penedesencs, tal com ho havia exposat Josep Estalella el 1926 i Pere Mas i Perera el 1927 en les dues primeres Exposicions d'Art del Penedès. Els premis Sant Ramon de Penyafort havien aconseguit establir alguns contactes amb vendrellencs, vilanovins, gelidencs, arbocencs, sitgetans i sadurninencs però calia engrescar el tema amb una publicació.

Com que el problema era de caire legal el primer que es va pensar va ser potenciar la revista *Dionysos*, que des de feia un bon grapat d'anys publicava el Museu de Vilafranca, tot i que als anys setanta sense constància en la periodicitat; amb l'empenta de Joan Tarrada com a cap de redacció havien sortit un parell o tres de números però feia prop d'un any que no en veia la llum cap, Manuel Benach, el fundador de la publicació, no hi participava ja de manera efectiva, tot i que es publicava a la barcelonina Tipografia Empòrium, propietat d'un dels seus fills, com a director hi figurava Joan Ramon Masoliver, el qual tan sols donava el nou nom i carnet de periodista per justificar legalment la publicació, però que n'estava tan desvinculat que ben bé es pot dir que gairebé ni tan sols rebia els exemplars de la publicació que veien la llum. L'únic col·laborador efectiu, sempre sobre temes vitivinícoles, era J. Ramon i Segura –el senyor Ramon de l'Acadèmia Almi–, el qual signava habitualment com a C. de Verdú. Amb la voluntat de renovar la publicació aquella primavera es va publicar un número nou de *Dionysos*, que a la fi seria el darrer, en bona part escrit en català i que comptava ja amb nous col·laboradors –Joan Solé i Bordes, Jordi Sellarès i Valls i Maria Teresa Gil i Via– i també noves seccions, en especial unes fitxes dedicades al romànic penedesenc.

Joan Tarrada al costat de Josep Parera i Teresa Basora en l'acte de constitució de l'IEP a Sant Martí Sarroca el 15 de maig del 1977.

Dionysos comptava amb el suport econòmic de Caixa Penedès, que es feia càrrec de tot el seu cost, però tenia el problema de la llengua i mantenia un dipòsit legal dels anys franquistes com a publicació redactada exclusivament en castellà, un fet que –d’acord amb la normativa legal de l’època– si no es respectava, podia derivar en una sanció econòmica o fins i tot en el tancament de la publicació. A la vista d’aquesta situació Josep Parera com a president del Museu i Joan Tarrada com a membre de la junta directiva van iniciar els tràmits a Barcelona per legalitzar una publicació nova, en llengua catalana, i que portaria el nom d’*Olerdulae* –és a dir, “d’Olèrdola”, d’acord amb el genitiu de la declinació llatina– que crec recordar que va proposar Josep Maria Masachs i Bolet, el qual en seria un dels més fidels col·laboradors fins a la seva mort.

La legalització de la publicació, és a dir, l’autorització per poder-la publicar, no acabava d’arribar i, tal com s’acostumava a fer en aquells anys, es va optar per tirar endavant de forma provisional, sense especificar que es tractava d’una publicació periòdica. El primer número zero va veure la llum al novembre de 1976 i per fer honor al caire penedesenc que s’anunciava a la capçalera era dedicat en bona part als cinquanta anys de la I Exposició d’Art del Penedès. Com a cap de redacció figurava Joan Solé i Bordes, però qui veritablement exercia aquesta labor i coordinava la publicació era Joan Tarrada. A la pàgina 9, ja s’hi pot trobar una crònica de la reunió celebrada al Museu de Vilafranca el 12 de juny d’aquell 1976 per tal d’intentar constituir un Institut d’Estudis Penedesencs i es demanava l’adhesió personal que es podia trametre a les entitats penedesenques Arxiu Arbocenc, Centre d’Estudis de la Biblioteca-Museu Balaguer de Vilanova, Equip Recerca de Gelida, Grup d’Estudis Sitgetans, Institució Cultural la Llar de Sant Sadurní, Museu del Vendrell o Museu de Vilafranca. La publicació va tenir tanta acollida que en van faltar exemplars i es va fer un tiratge suplementari de cent exemplars on es va corregir la línia descentrada de la capçalera de les pàgines 12 i 13. D’aquest primer exemplar podríem esmentar la capçalera dissenyada per Fèlix Sellarès i Valls, el suport de Caixa Penedès, que sempre es va fer càrrec del cost total de l’edició –com encara ho fa ara amb aquesta revista *del Penedès*– i especialment el paper del vilafranquí Mn. Lluverol, llavors rector d’Esparreguera, el qual treballava a la copisteria CopiArt de Barcelona, i des d’aquell indret va tenir cura de la correcció ortogràfica dels textos i també de molts altres aspectes de l’edició fins que al juliol del 1981 la revista es va començar a publicar a Vilafranca.

LA FUNDACIÓ DE L’IEP

En realitat *Olerdulae* no es va poder legalitzar fins al juny de 1977 quan ja havien vist la llum tres números zero, de manera que amb el número 1 es va poder publicar la crònica de la constitució de l’Institut d’Estudis Penedesencs, acte que havia estat anunciat i promogut als números anteriors de la publicació. La redacció d’*Olerdulae* durant prop d’una dècada va estar situada al despatx de Joan Tarrada, conjuntament amb la secretaria efectiva de l’IEP i la coordinació dels volums de la *Miscel·lània Penedesenca*, amb la col·laboració del malaguanyat Jordi Llopart i els treballadors del seu taller d’arts gràfiques. Tarrada no sols va exercir com a secretari de redacció d’*Olerdulae*, sinó que va publicar a les seves pàgines diversos treballs, especialment a l’entorn de la millora i conservació del patrimoni artístic i arqueològic del Penedès i, en concret, el número 8 de desembre del 1979 va estar totalment al seu càrrec.

Joan Tarrada en una imatge dels darrers anys.

En celebrar-se els vint-i-cinc anys de la fundació de l'Institut d'Estudis Penedesencs, Joan Tarrada va publicar en el volum commemoratiu un text sobre el llarg procés de gestió de l'Institut d'Estudis Penedesencs l'any 1977, amb nombroses dificultats per a la legalització de l'entitat com a resultat de les circumstàncies polítiques que vivia el país. Finalment, el 15 de maig del 1977 l'IEP es va constituir amb una junta provisional en l'assemblea celebrada al castell de Sant Martí Sarroca, i Tarrada es va fer càrrec de la secretaria de la junta directiva, càrrec que va ocupar fins al 1986. Recordem que va presidir aquella primera junta Teresa Basora i Sugrañes, amb Ramon Planes com a sotspresident, Pere Puignau i Forns com a tresorer i Joan Tarrada de secretari; ocupaven les vocalies Josep Maria Aragonès i Rebollar, Antoni Barceló i Morgades, Miquel Castellví i Socias, Lluís Jou i Mirabent, Josep Maria Masachs i Bolet i Xavier Virella i Torras.

Per altra banda, Tarrada va continuar al Museu de Vilafranca com a col·laborador de Mn. Joan Bonet i Baltà en l'organització i conservació de la seva col·lecció de ceràmica. Entre altres distincions havia rebut la Medalla d'Honor de l'Institut d'Estudis Penedesencs i en els darrers anys el Museu de Vilafranca l'havia distingit com a Patró Emèrit.

Joan Tarrada era fins fa pocs mesos un dels membres més actius i constants de la tertúlia que s'aplegava a la seu de l'IEP al Museu els dissabtes a la tarda, un àmbit en el qual era ben reconegut per la seva bonhomia i també per les notes de fina ironia crítica amb les quals sovint bastia els seus comentaris sobre l'actualitat de la vida local i comarcal.